

Bijlage 5 Memo besluitvorming toekomst Gemeentelijke Kredietbank Drenthe

Datum: 18 december 2023

Aan: Algemeen Bestuur Gemeentelijke Kredietbank Drenthe

Onderwerp: Toekomst Gemeentelijke Kredietbank Drenthe

Voorstel

Het voorstel is de volgende voorgenomen besluiten te nemen:

1. Het Algemeen Bestuur van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe neemt het voorgenomen besluit om de organisatie GKB te verzelfstandigen.

Argumenten:

- a. Voor zowel het scenario aanbesteden als het scenario verzelfstandiging geldt dat er een rechtmatige oplossing kan worden gerealiseerd*
 - b. De continuïteit van de dienstverlening kan binnen het scenario verzelfstandiging GKB beter worden geborgd dan binnen het scenario aanbesteden. Binnen het scenario aanbesteden bestaat het risico dat na afloop van het contract en dus een nieuwe aanbestedingsprocedure, een andere organisatie de dienstverlening gaat overnemen. Daarmee kan de continuïteit en de kwaliteit van dienstverlening onder druk komen te staan. Klanten van de GKB kunnen hiervan hinder ondervinden.*
 - c. De gevolgen en onzekerheid voor het personeel van de GKB zijn minder groot binnen het scenario verzelfstandiging. Hoewel de juridische vorm van de GKB verandert, blijft het personeel in dezelfde setting werken. Er zal sprake zijn van overgang van onderneming waarbij alle activa, passiva, personeel, contracten etc. mee overgaan naar de nieuwe onderneming.*
 - d. De meerderheid van de 9 gesproken DVO gemeenten hebben in verkennende gesprekken met het DB en de interim-directeur aangegeven positief tegenover het scenario een verzelfstandiging van de GKB te staan, en overwegen om volwaardige partij te participeren. Hiermee lijkt er voldoende draagvlak en is de kans dat de GKB een financieel gezond en robuuste organisatie wordt, groot.*
 - e. Uit de financiële analyse blijkt dat er in het optimistische scenario (alle DVO gemeenten gaan in de verzelfstandigde organisatie participeren) en het realistische scenario (een viertal DVO gemeenten zullen stoppen met het afnemen van diensten) sprake is van een robuuste en financieel gezonde organisatie.*
 - f. De frictiekosten van het scenario verzelfstandiging zijn lager dan de frictiekosten van het scenario aanbesteden.*
 - g. De kosten van de ontmanteling GR GKB van het scenario verzelfstandiging zijn lager dan de kosten van de ontmanteling GR GKB van het scenario aanbesteden).*
2. Het Algemeen Bestuur van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe neemt het voorgenomen besluit de verzelfstandigde organisatie GKB onder te brengen in een stichting.

Argumenten

- a. Een stichting heeft geen winstoogmerk en dient een maatschappelijk, sociaal of ideëel doel. Dit in tegenstelling tot een BV welke primair gericht is op het behalen van winst.*
 - b. In de praktijk bestaan er al kredietbanken in een stichtingsvorm. Een voorbeeld hiervan is de Kredietbank Nederland.*
3. Het Algemeen Bestuur van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe neemt het voorgenomen besluit om de Gemeenschappelijke Regeling Kredietbank Drenthe per 1 januari 2025 te ontmantelen.

Argumenten

Bij zowel een aanbesteding als bij een verzelfstandiging houdt de noodzaak van de Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Kredietbank Drenthe op te bestaan. Ontmanteling is dan een logisch gevolg.

Vervolg en uitwerking

4. Het Algemeen Bestuur van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe verstrekt de interim-directeur van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe de opdracht om:
 - a. De gevolgen van bovenstaande besluiten voor het personeel en organisatie uit te werken conform artikel 25 van de WOR.
 - b. De transitie van de huidige organisatie naar een stichting voor te bereiden in samenwerking met de gemeenten Assen, Hoogeveen, Meppel en de DVO gemeenten.
 - c. De ontmanteling van de Gemeenschappelijke Regeling voor te bereiden in samenwerking met de huidige GR gemeenten Assen, Hoogeveen en Meppel.

Argumenten

Ad 4a) De OR moet in stelling worden gebracht om een advies te kunnen uitbrengen conform artikel 25 van de WOR.

Ad 4b) DVO gemeenten hebben aangegeven betrokken te willen zijn bij de verdere uitwerking. De betrokkenheid zal in eerste instantie richten op het ontwikkelen van een voorstel met voorwaarden waaronder gemeenten kunnen participeren in een verzelfstandigde GKB.

Ad 4c) Indien het AB conform de voorgestelde besluiten besluit, kan ook de voorbereiding op de ontmanteling van de GR GKB worden gestart.

5. Het Algemeen Bestuur van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe stelt de planning zoals opgenomen in bijlage 6 vast.

Argumenten

In de toegevoegde planning is rekening gehouden met de rol van de OR, betrokkenheid van de DVO gemeenten en besluitvorming door DB, AB, colleges en de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze door gemeenteraden.

Toelichting

Op 28 juni 2023 heeft het Dagelijks Bestuur van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe (GKB) uitgesproken het voornemen te hebben om de GKB te verzelfstandigen mits er aan een aantal voorwaarden kan worden voldaan. De afgelopen periode zijn deze voorwaarden uitgewerkt in een juridische analyse (bijlage 2) en financiële analyse (bijlage 3 en 4). Tevens hebben het Dagelijks Bestuur van de GKB en de interim-directeur de afgelopen weken gesprekken gevoerd met gemeenten die een dienstverleningsovereenkomst hebben met de GKB, de zogenaamde DVO-gemeenten.

Hieronder worden de uitkomsten van de gesprekken met de DVO-gemeenten, de financiële en juridische analyse kort weergegeven. Voor een verdere verdieping zijn de analyses als bijlage 2,3 en 4 toegevoegd. De analyses zijn gedeeld, toegelicht en besproken in twee sessies met de BCO-leden, juristen en financials van de GR-gemeenten.

Hoofdpijnen Juridische analyse

In de vergadering van 1 november zijn de eerste uitkomsten van de analyse in het bijzijn van Pels Rijcken reeds besproken. Hieruit bleek al dat er geen juridische belemmeringen zijn om de organisatie GKB te verzelfstandigen. Pels Rijcken heeft in aanvulling op de uitkomsten een aantal beslispunten geformuleerd. Deze zijn in de vergadering van 29 november besproken. In beantwoording van de beslispunten heeft het DB aangegeven:

- De DVO regeling wordt afgeschaft.
- De Gemeenschappelijke Regeling zal worden ontbonden.
- Eventuele toekomstige exploitatietekorten pro rata door de deelnemende gemeenten worden gedragen.
- De huidige GR gemeenten niet worden gecompenseerd voor de financiële middelen die reeds hebben ingebracht.

Op basis van de antwoorden van het DB op de beslispunten heeft Pels Rijcken de analyse verder uitgewerkt. In een vergelijking laat de analyse de verschillen tussen de scenario's aanbesteden en verzelfstandigen zien.

Aanbesteden	Verzelfstandigen
Outsourcen: markt aan zet, beperktere rol gemeenten	'Zelfvoorziening' door gemeenten
Minder grip en sturing mogelijk	Meer grip en sturing mogelijk. Actievere betrokkenheid gemeenten.
Uiteindelijk toch ook politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid (als het onverhoopt mis gaat)	Meer politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid
Aanzienlijke aanbestedingsinspanningen gemeenten	Geen aanbesteding door gemeenten. Wel controle nodig dat aan quasi-inhouse voorwaarden wordt voldaan. Nieuwe GKBD is waarschijnlijk aanbestedende dienst en moet zelf aanbesteden.
Complex contractmanagement	Minder complex contractmanagement: gemeente heeft slechts één contract met Nieuwe GKB.
Geen zekerheid wie de opdrachtnemer zal zijn. Risico dat bestaande kennis en kunde verloren gaat. Kans op benutten kennis en kunde vanuit de markt	Langjarige zekerheid wie opdrachtnemer is. Bestaande kennis en kunde blijft behouden.

Continuïteit van de dienstverlening lastig te borgen	Continuïteit van de dienstverlening beter geborgd.
Opdrachtnemer laat zich leiden door commerciële overwegingen. Wellicht lagere kosten dienstverlening. Extra kosten aanbesteding en contractmanagement (nader onderzoek noodzakelijk)	Nieuwe GKB laat zich – naast commerciële overwegingen – wellicht ook leiden door andere (politiek/bestuurlijk gewenste) overwegingen. Mogelijk hogere kosten dienstverlening.

In het geval het AB GKB besluit door te gaan met de verzelfstandiging geeft de analyse een goede indruk van de (beperkte) verschillen tussen een BV en stichting. Het advies van Pels Rijcken is om te zetten op een stichting. Daarvoor zijn de belangrijkste argumenten:

- a. Een stichting heeft geen winstoogmerk en dient een maatschappelijk, sociaal of ideëel doel. Dit in tegenstelling tot een BV welke primair gericht is op het behalen van winst.
- b. In de praktijk bestaan er al kredietbanken in een stichtingsvorm. Een voorbeeld hiervan is de Kredietbank Nederland

Hoofdpijnen Financiële analyse

In mei 2023 heeft een eerste financiële analyse uitgewezen dat de frictiekosten die gepaard gaan met het realiseren van het scenario verzelfstandiging substantieel lager (2.2 miljoen euro) zijn dan de frictiekosten van het scenario aanbesteden (tussen 9.7 en 10 miljoen euro). Ook de kosten van de ontmanteling van de GR zijn bij het realiseren van het scenario verzelfstandiging lager (50.000 euro) dan bij de realisatie van het scenario aanbesteden (775.000 euro).

In de voorliggende financiële analyse, die in opdracht van het DB is opgesteld door de vorige interim-directeur, worden vier scenario's uitgewerkt.

1. Pessimistisch scenario waarbij geen van de huidige DVO gemeenten participeren in de verzelfstandigde GKB.
2. Een scenario waarin de GKB 50% van de omzet van de huidige DVO gemeenten weet te behouden.
3. Een scenario waarin de GKB 75% van de omzet van de huidige DVO gemeenten weet te behouden.
4. Een optimistisch scenario waarin alle DVO gemeenten participeren in de verzelfstandigde GKB.

Conclusie financiële analyse

In 2024 zal de GKB nog steeds een negatief bedrijfsresultaat realiseren. Dit wordt veroorzaakt door de nog steeds hoge inhuurkosten voor voornamelijk de managementfuncties.

Zodra het bestuur overgaat tot verzelfstandiging kunnen deze kosten fors terug gebracht worden. Vanaf 2025 kan dan in zowel het scenario 2, 3 en 4 de GKB een positief bedrijfsresultaat realiseren.

Ook in het pessimistische scenario kan nog een positief bedrijfsresultaat gerealiseerd worden, maar er moet wel een hoge voorziening voor frictiekosten personeel gevormd worden die ten laste gaat van het resultaat in 2024. De verwachting is dat in het pessimistische scenario 14 FTE vast personeel boventallig wordt als gevolg van het wegvallen van omzet. Hiervoor moet een voorziening voor getroffen worden van ca. € 3.100.000,-.

Het advies vanuit de GKB is om een weerstandsvermogen mee te geven. Wat betreft de berekening van het benodigde weerstandsvermogen is in de financiële analyse van mei dit jaar al een inschatting gemaakt (€ 900.000,-) op basis van de cijfers van Kredietbank Nederland. Kredietbank Nederland hanteert in haar bankreglement een solvabiliteitscriterium van 10,8%. Op en balanstotaal van ca € 7,1 miljoen eind 2022 zou dit een weerstandsvermogen betekenen van € 766.800. Of en hoe er een

weerstandsvermogen wordt meegegeven zal onderdeel uitmaken van de verdere uitwerking van de genomen besluiten.

Uitkomsten gesprekken DVO gemeenten

In de afgelopen weken hebben er bestuurlijke gesprekken plaatsgevonden tussen de GR-gemeenten, GKB en 9 DVO-gemeenten. 2 gemeenten moeten nog worden gesproken. Uit deze gesprekken kwam naar voren dat alle gesproken DVO-gemeenten tevreden zijn over de dienstverleningen vanuit de GKB. Tevens begrijpen ze dat de huidige verdeling van de financiële risico's niet houdbaar is en staan ze vooralsnog niet onwelwillend tegenover het participeren in een verzelfstandigde GKB. De meeste DVO-gemeenten willen bij voorkeur niet aanbesteden en de huidige diensten die ze afnemen bij de GKB in eigen beheer uitvoeren is geen optie. Tot slot blijkt uit de gesprekken dat de DVO-gemeenten weinig tot geen alternatieven zien voor de GKB.

Kanttekening bij bovenstaande is dat dit alles gebaseerd is op bestuurlijke gesprekken en niet op een concreet voorstel met daarin opgenomen voorwaarden waaronder DVO-gemeenten aan een verzelfstandigde GKB kunnen deelnemen. Dit zal indien het AB besluit over te gaan tot verzelfstandiging moeten worden opgepakt en uitgewerkt.

Vervolg en uitwerking

De uitwerking van de voorgenomen besluiten is het van belang rekening te houden met de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van stakeholders. De OR moet een adviesaanvraag ontvangen en voldoende tijd hebben hier een reactie op te geven. De DVO gemeenten hebben aangegeven betrokken te willen zijn in het vervolgproces. Tevens moet het besluitvormingsproces ordentelijk worden afgelopen met besluitvormingsmomenten voor het DB, AB en de colleges. Gemeenteraden moeten de mogelijkheid hebben om indien gewenst een zienswijze in te dienen.

De bijgevoegde planning geeft zicht op bovenstaande. Een concrete planning van de transitie naar een verzelfstandigde GKB volgt naar verwachting op 31 januari. De deadline van het gehele traject is 1 januari 2025.